Anteckningar om intressantare eller mindre kända coleoptera.

Av

O. LUNDBLAD.

Orectochilus villosus Müll. — På ett sandigt parti av södra Hjälmarstranden vid Läppe i Södermanland sågos vid besök den 16/7 1950 en del tjocka kokor av uppkastad, men ännu i vattenlinjen liggande torv. Vid nedtryckning av dessa upptäcktes tusentals exemplar av ovanstående art, vilka snabbt lämnade torven och summo ut i vattnet. Det är sedan länge bekant, att *Orectochilus* inte endast träffas i rinnande vatten, och jag har vid ett par tillfällen sett den vid sjöstränder, dock aldrig i så stort individantal. Det är emellertid tydligt, att den i större sjöar kan finna fullt acceptabla livsvillkor. Som bekant är arten ett skymnings- eller nattdjur, och den hade tydligen under den ytterst varma och soliga dagen sökt skydd undan solstrålarna inne i torven. Där hittades också ett par exemplar av *Limnius tuberculatus* Müll., en art, som likaledes träffas både i rinnande och stillastående vatten.

Helophorus laticollis Thoms. — Av denna sällsynta, men i spridda landskap från Skåne till Lappland funna art må här omnämnas ett fynd i en liten tjärn invid södra stranden av sjön Dåasen i Los socken, Hälsingland. Sannolikt var arten allmän där, ty vid en den 19/5 1947 utförd håvning tillvaratogos i förbigående några *Helophorus*-exemplar, varav icke mindre än åtta stycken visat sig tillhöra denna art.

Hydnobius claviger A. Strand. — I september—oktober 1949 hittades flera exemplar av denna tidigare endast från Gotland kända art i Almunge socken, Uppland.

Liodes flavescens Schm. — Flera exemplar insamlades i september 1949 och oktober 1950, likaledes i Almunge socken, Uppland. Närmare detaljer komma liksom för föregående art att publiceras senare. Arten är ny för landet men funnen både i Finland och Danmark (Jylland och öarna).

Lesteva fontinalis Kies. — Den 29/6 1946 anträffades ett exemplar på västsidan av Ivö, Skåne, alldeles invid stranden av Ivösjön, i en liten träränna, vilken ledde vatten från en källa. Rännan var bevuxen med finbladig mossa. Arten är ny för Sverige men känd från Danmark (Jylland och öarna).

Lesteva monticola Kies. — Vid sållning av vattendränkt mossa vid randen av en mycket liten skogsbäck ej långt från Tandbergets fäbodar, Lima socken, Dalarna, togos två exemplar av denna art den 1/8 1944. Mitt fynd är redan anmält av Klefbeck (Entomol. tidskr. 1949 p. 84) men må här omnämnas i samband med en närmare beskrivning av lokalen. Skogsbäcken var snabbt rinnande, och djuren togos omedelbart nedanför ett diminutivt vattenfall på ca 2 decimeters höjd genom skakning över vitt papper av den uppryckta mossan. Vattnet var friskt och kallt, och lokalen erinrar sålunda om den av Palm (Entomol. tidskr. 1947 p. 171—72) för denna art omnämnda, jämtländska lokalen.

L. monticola upptäcktes i vårt land av den tyvärr alltför tidigt bortgångne coleopterologen Axel Frisendahl, som anträffade den i Storlien (Entomol. tidskr. 1919 p. 51). Enligt Catalogus coleopterorum 1939 var sydligaste hittills kända landskap Härjedalen.

Trogophloeus lindrothi Palm. — Några exemplar tagna den 18/5 1948 vid stranden av Mälaren vid Uppsala universitets naturpark, Vårdsätra, Uppland. Närmare redogörelse för fyndet kommer framdeles att lämnas i annat sammanhang. Arten beskrevs efter exemplar från Skåne och Gotland (Notulae ent. 1943 p. 97) och har sedermera också anträffats i Dalarna (Entomol. tidskr. 1949 p. 89).

Trogophloeus obesus Kies. — Funnen i några exemplar samtidigt med föregående art. Så vitt jag vet är arten ännu icke publicerad från vårt land, men dr O. Sjöberg lär ha anträffat den vid Dalarö.

Gyrophaena lucidula Er. — Vid olika tillfällen är arten iakttagen på svamp i Almunge socken, Uppland. Enda hittills kända säkra fynd av denna sällsynta art är publicerat av Olsson (Entomol. tidskr. 1946 p. 81), som fann den på Svartsjölandet i Uppland.

Heterota plumbea Wath. — Vid undersökningar på Hallands Väderö somrarna 1950 och 1951 lyckades jag finna denna för Norden nya art på ett par ställen under tång vid havsstranden. Det enda förut uppgivna fyndet från Norge är tvivelaktigt (jfr Strand, Norsk Entomol. tidsskr. 1950 p. 83).

Ebaeus pedicularis F. — Ehuru icke ny för landskapet må här omnämnas ett fynd av denna sällsynta art vid håvning på en äng vid Karlsby fäbodar, Sundborn socken, Dalarna, den 25/7 1944. Den förekom där tillsamman med den betydligt vanligare *Attalus cardiacae* L.

Trichoceble memnonia Kies. — Ett par exemplar från Uppsala universitets naturpark vid Vårdsätra, Uppland. Närmare redogörelse för fyndet framdeles i annat sammanhang. Arten är ny för landskapet.

Corymbites bipustulatus L. var. *tenebricans* Buyss. — Denna form, kännetecknad av helsvarta elytra, synes tidigare blott ha iakttagits i Skåne men ej i Uppland, där den når sin hittills kända nordgräns. Ett exemplar insamlades 1949 i Almunge socken, Uppland.

Aphanisticus pusillus Ol. — Som en egendomlighet må omnämnas,

att ett exemplar av denna art erhölls på Ven så sent på året som den 12/9 1948.

Stenelmis canaliculatus GYLL. — Denna ytterst sällsynta art var endast funnen av Gyllenhal i Halland, då Sellman anträffade den i Östergötland 1917. Som bekant avled Sellman 1920, och han fick aldrig tillfälle att publicera något närmare om det remarkabla fyndet. Då jag har tillgång till Sellmans efterlämnade anteckningar, torde det ha sitt intresse att här citera vad han säger om återupptäckten av djuret i Sverige. Anteckningen från den 8—9/9 1917 lyder:

»Företog denna dag en vandring till Tannefors. Denna exkursion gav ett uppseendeväckande resultat. Stångån uppdelar sig ovanför kvarnen i flera armar, i vilka vattnet nu, trots det låga vattenståndet, har en avsevärd fart. Jag avrev och sållade stenarnas *Fontinalis* och erhöll däri *Helmis Maugei, Carpalinus scrobiculatus*[1] etc. Under stenar infångades *Lathelmis Volckmari* talrikt. Tog därpå till vattenhåven, vilken inbragte mig, utom *Helmis Maugei* och *Lathelmis Volckmari,* vilka voro vanliga, också *Stenelmis canaliculatus,* vilken därmed återupptäcktes för vårt land. Gyllenhal har en gång funnit den vid havskusten vid Halmstad. Sedan har den ej återfunnits. Redan i första håvtaget erhölls ett exemplar, vilket efter en dags träget sökande bragtes upp till åtta. Sällsynt fanns där ock på samma steniga botten som *Stenelmis Limnius tuberculatus* (och ett exemplar av *Limnius ?troglodytes*).»

För den 30/9 1917 lyder anteckningen:

»Sökte hela dagen efter *Stenelmis.* Lyckades denna dag få se, hur den levde under vattnet. Den synes sitta inkrupen i håligheter på i det rinnande vattnet liggande föremål, främst då skrovliga stenar. Ett exemplar fann jag inkrupet i en ganska djup hålighet i stenen. Dock håller den sig ingalunda slaviskt till sten. Så fann jag bredvid varann två exemplar av djuret under barken på en i vattnet länge legad gren. Tillsammans erhöllos åtta exemplar, varav fem togos i håven.»

Härmed sluta anteckningarna om *Stenelmis,* bortsett från att han för den 5/10 samma år omnämner att en elev, som han intresserat för saken, denna dag kom till honom med ytterligare fem exemplar.

Emellertid måste Sellman senare, säkerligen något av de närmast följande åren (han stannade som läroverksadjunkt i Linköping till december 1919), ha på nytt besökt lokalen och därvid insamlat mer material, ty hans samling innehöll ett mycket stort antal exemplar av sällsyntheten. Själv har jag en gång för nu rätt länge sedan besökt Tannefors men utan att lyckas finna djuret, möjligen beroende på att vid mitt besök omfattande reglerings- och ombyggnadsarbeten företogos på stället, vilket var det enda, där vattnet var grunt och forsande samt lämpligt för arten. Möjligen kan den därför nu vara utrotad på platsen.

---

[1] *Trogophloeus arcuatus* Steph.

Reitter uppger i sin Fauna Germanica, att arten skall leva »an Baumwurzeln, Reisig, Genist etc.».

Meligethes hoffmanni Rtt. — I Catalogus coleopt. 1939 är denna art med ? upptagen för Öland. Från Arild, Skåne, har jag ett exemplar, som jag fann där den 7/7 1944 och som av Sjöberg med någon tvekan bestämts till *hoffmanni* men som emellertid synes stämma bra med denna art.[1] Nyligen har arten rapporterats från Öland av Olsson (Entomol. tidskr. 1948 p. 95).

Diplocoelus fagi Guér. — Några exemplar funna i Almunge socken, Uppland. Närmare redogörelse för fyndet kommer att lämnas senare. Arten är tidigare endast uppgiven för Öland, Södermanland och Närke.

Cryptophagus cylindrus Kies. — Vid håvning på en äng vid Skäret, Brunnby socken, Skåne, togs ett exemplar av denna för landet nya art den 28/7 1950. Den är förut känd från Danmark. Jansson har upptagit arten från Sverige, men det har sedermera visat sig, att exemplaret var felbestämt (jfr Jansson, Entomol. tidskr. 1921 p. 197—98).

Phalacrus suecicus Palm. — Vid ett sammanträde i Entomologiska föreningen i Stockholm den 24/3 1947 meddelade Axel Olsson (jfr Entomol. tidskr. 1948 p. 95) att han i Norakärret vid Danderyd, Uppland, funnit denna för vetenskapen nya art, vilken sedermera beskrevs av Palm (ibid. 1947 p. 182). Som ytterligare bidrag till kännedomen om artens utbredning må här anföras följande av mig gjorda fynd i Uppland: Tursbo, Vassunda socken 15/5 1938; Igelviken, Sånga socken 31/5 1942; Hjälstaviken 1/6 1947; Harparbol, Almunge socken 1/6 1950; Husbyborg strax norr om Uppsala 2/6 1950.

Olibrus flavicornis Sturm. — Av denna hittills från Gotland, Värmland och Dalarna kända art har jag funnit exemplar i Almunge socken, Uppland, den 21/7 1948 och i Fors socken, Jämtland, den 7/7 1945.

Corticarina lambiana Sharp. — Några exemplar äro tagna i Almunge socken, Uppland. Hittills är den blott känd från Ragunda socken, Jämtland.

Myrmecoxenus vaporariorum Guér. — Några exemplar anträffades i närheten av Hälsinggårdens villasamhälle (mellan Falun och Korsnäs) i en komposthög i september 1950. Palm (se Jansson, Entomol. tidskr. 1928 p. 132) har funnit den på liknande sätt. Arten synes förut blott vara tagen i Östergötland, Närke och Värmland.

Cicones variegatus Hellw. — På flera platser på Hallands Väderö iakttogs arten allmänt i juni 1951 på boksvamp.

Grynobius tricolor Ol. — Även denna art var ej sällsynt på Hallands Väderö i juni 1951.

Dorcatoma serra Panz. — I Catalogus coleopt. 1939 finnes endast utbredningsuppgiften »Stockholm» angiven, och arten tycks vara ytterst sällsynt. Jag har åren 1948—49 funnit talrika exemplar i Uppsala

[1] Tandningen på höger och vänster framtibia är sinsemellan något olika.

universitets naturpark vid Vårdsätra, Uppland, varom närmare skall meddelas i annat sammanhang. Nyligen har den även anmälts från Hälsingland av Palm (Entomol. tidskr. 1950 p. 139) efter exemplar, tagna av Höglund.

Aderus pentatomus Deg. — Ett exemplar håvat i Söndreskog på Hallands Väderö den 1/8 1950 (jfr om denna art Jansson i Entomol. tidskr. 1923 p. 175).

Eledonoprius armatus Panz. — Flera exemplar anträffade i en bokstubbe på Hallands Väderö i juni 1951. Tidigare har den tagits där av B. Rapp och A. Olsson. I Catalogus coleopt. 1939 är den anförd blott från Småland.

Aphodius tomentosus Müll. — Av denna mycket sällsynta art tog jag ett exemplar i kospillning på Ivö, Skåne, den 29/6 1946.

Leioderus kollari Redtb. — I juli 1951 fann jag ett exemplar i Almunge socken, Uppland. Tidigare blott känd i ett svenskt exemplar, anträffat av Jansson i Närke.

Mesosa nebulosa F. — Tre exemplar togos på Ivö, Skåne, den 29/6 1946 vid bankning av rishögar i ett skogsbryn på öns norra del. Högarna bestodo huvudsakligen av björkris. I juni 1950 anträffades flera exemplar på unga ekar på Hallands Väderö.

Lamprosoma concolor Sturm. — Då jag den 15/7 1939 håvade omkring en liten i havet utfallande bäck strax intill Arild, fick jag helt oväntat i håven tre exemplar av den sällsynta, dittills endast från Småland och Öland kända arten. Den har sedermera trots två besök på platsen icke kunnat återfinnas och är ej heller senare funnen annorstädes i vårt land. Vegetationen omkring bäcken utgjordes av rik örtvegetation, bl. a. *Anthriscus silvestris* och *Aegopodium podagraria,* vilken senare uppges som djurets näringsväxt.

Tropideres sepicola F. — Var i juni 1951 påfallande vanlig på Hallands Väderö.

Tropideres undulatus Panz. — Under senare år synes denna art endast ha anmälts från Skåne (Ö. Broby, Nordanå) och Halland (Veinge) av Nyholm (Opuscula entomol. 1941 p. 14). I slutet av juni 1946 fann jag tre exemplar vid bankning av en hög lövträdsris inne i skogen mitt på Ivö, Skåne, i närheten av det där belägna pensionatet.

Diodorrhynchus austriacus Ol. — Det i Catalogus coleopt. 1939 anförda uppländska fyndet av denna sällsynta art grundar sig på ett exemplar, som jag som skolpojke anträffade vid Uppsala.

Apion punctigerum Payk. — Denna sydliga art är visserligen redan förut uppgiven för Uppland, men fynd av arten i Dannemora den 29/5 1949, då fem exemplar anträffades vid håvning, kan vara skäl att omnämna och torde vara det nordligaste i landet.

Dryophthorus corticalis Payk. — Palm anför (Entomol. tidskr. 1950 p. 142) att han i juni 1949 vid Sandbäckshult i Småland fann talrika

larver och imagines av denna art i en murken furubräda, som låg inbäddad i gammal sågspån. På samma sätt tog jag arten talrikt i närheten av Hornsö station, som ju ligger ej så långt från Palms fyndplats. Bitar av furuvirket, som i detta fall inte var en bräda, utan ett tjockare trästycke, som visserligen var mycket murket, men delvis dock hårt, hemtogos och lades i kläckningslådor. Det innehöll vid inläggningen talrika imagines. Emellertid visade det sig att icke ett enda exemplar kröp ut i glasrören. Djuret är också synnerligen trögt och det var därför heller knappast att vänta att något exemplar skulle krypa ut. Vid senare inspektion visade sig alla döda. Så mycket egendomligare kan tyckas, att jag vid håvning på träd och buskar vid Sandbäckshult den 16/7 1942, då jag i sällskap med dr Anton Jansson för första gången besökte denna intressanta trakt, fick ett exemplar i håven.

Magdalis flavicornis Gyll. — Av denna hittills endast från Öland kända art togos flera exemplar på Hallands Väderö i juli 1950 och juni 1951.

Acalles turbatus Boh. — Flera exemplar av denna som ytterst sällsynt ansedda art anträffades på Hallands Väderö i juni 1951.

Ceutorrhynchus euphorbiae Bris. — Av denna för landet så vitt jag vet hittills ej publicerade art har jag ett exemplar, anträffat vid håvning utefter sjöstranden i Uppsala universitets naturpark, Vårdsätra, Uppland. Dessutom föreligga exemplar från Färila socken, Hälsingland, 8/6 1943 och från Fors socken i Jämtland 7/7 1945.

Eubrychius velatus Beck. — Vid besök vid Tåkern 1913—14 konstaterades denna art rätt allmänt bland vegetationen i det grunda strandvattnet vid Väversunda, där den på artens karakteristiska men eljest för en vivel främmande sätt sakta simmade fram i vattnet mitt emellan bottnen och ytan. Arten har i vårt land en utpräglat sydlig utbredning och synes i allmänhet vara sällsynt. Den nordligaste förekomsten är enligt Catalogus coleopt. 1939 Stockholm, men detta fynd är gammalt — redan anfört av Thomson 1865 —, och arten synes i nutiden icke ha återfunnits så nordligt, möjligen med undantag av det i Catalogus anförda fyndet i Närke.

Hylurgops glabratus Zett. — Av denna nordliga art anträffades ett exemplar den 30/5 1945 på en vedtrave vid Naturhistoriska riksmuseum. Den är icke tidigare angiven för Uppland men däremot för Södermanland och Västergötland. Huruvida veden härstammade från trakten var tyvärr omöjligt att avgöra.